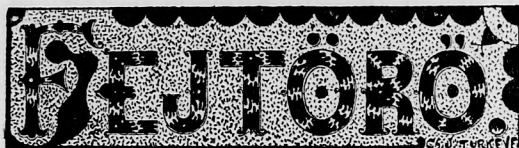

irodalom aranykorában, fő tekintettel Ciceróra. Az istenek pártoskodása a trójai háborúban. Az Odysseiában szereplő egyének esztetikai méltatása. (Jellemzés.) Hazánk és a kereszties hadjáratok. A kelet-indiai út fölfedezésének fontossága. A növényzet mint az állatvilág föltétele. A folyadékok nyomásának gyakorlati alkalmazása. A másodfokú egyenletek.

Jellege: Fejtörő az elme sportja.

Rovatvezető: Csiszár József.

Számtani kérdés:

Két szám összege 47, de ha az elsőt a másodikkal osztjuk, hányadosul 5-öt s osztási maradékul szintén 5-öt kapunk. Melyik e két szám?

Földrajzi kérdés:

Mi a neve azon spanyol szigetesopornak a Földközi tengerben, a mely közigazgatásilag a Pityus szigetekkel tartománynyá van egyesítve? Salvator Lajos, ki sokat időzött ott, nagy művet írt e szigetekről.

Történelmi kérdés:

Mi a neve az ó-görög Theba azon híres hadvezérének és államférfiának, a ki Leuktránál 371-ben Kr. e. legyőzte a spártaiakat s Thebát tette Görögország vezérlő államává? Elcsélt a mantineai csatában 362-ben.

Természetradi kérdés:

Mi a neve azon összenyomott testű, vörös és sárgás színben játszó halnak, mely az Északi, Keleti és Atlanti-óceánban tartózkodik, de nyáron és ősszel tömegesen húzódik a folyóknak tengeri torkolatához ikrázás végett? Beleit kiveszik; beszóva, füstölve, sütve és ecetbe rakva kerül forgalomba.

Képrejtvény.

Megfejtési határidő 1899. május 4.

A 16. számban közölt fejtörő kérdések megfejtése:

Számtani kérdés: 66. Földrajzi kérdés: Aetolia. Képrejtvény: Tavasz elmúlt, a rózsának lehullott a szép virága.

Helyesen fejtették meg: Szabó Lajos, Kovács-Sebestyén László, Kozsereán Gergely, Szécskay Dezső, Miróczy Arpád, Granitz Géza, Jovál Gábor, Roszkoph Béla, Géczy Géza, Osztróvszky József és Antal, Friedrich Ferencz, Wirschafter Béla, Haas Imre, Fürehtgott Miksa, Laufer Odön és Rezső, Becker Ferencz, Kund Vincze, Krausz Nándor, Laczko Géza, Reök István, Lányi Rudolf, Banny Teophil, ifj. Barthonek Károly, La Borda Jenő, Hell Ferencz, Tille Gyula, Scherz Alfréd, Lator László, Koszorus Kálmán, Pláger Leó,

Izsák Gyula, Vadas Zoltán, Tájber Oszkár, Schlosser Irma, Szenyovszky Ferencz, Kronstein Béla, Kinsky Jenő, Ravasz Vincze, Fürst István, Bauer József, Tóth Elek, Niegreis János, Simkó Lajos, Wartenschildi Hartmann Gaston lovag, Klein Vilmos, Puskás Jenő, Halmy Gyula, Zomody József, Luspay Sándor és Emil, Borosnyay Oszkár, Farmaty Antal, Fejes István, Puskás Endre, Wundszám Sándor, Berger Mór, Freud Zoltán, Luttor Sándor, Róth Miklós, Jakab János, Grimm Aladár, Techet Károly, Teesz Lajos, Benisch Arthur, Farkas Tivadar, Harcsa János, Gombos Bertalan, Ács Nagy István, Tenner Pál, Pártos Viktor, Kirchner Gyula, Grosz Gyula, Steiner Elek, Rácz Sándor, Péter Rezső, Weisz Hugó, Lechner Gedeon, Nagy Károly, László Sándor, Andony Gyula, Wágner László, Windt Lajos, Steinschneider Ernő, Laban Antal, Madai Gyula, Névedí Botka Andor, Szabó Lajos, Klammer Oszkár, Puskás Jenő, Bohrandt Lajos, Teesz Lajos, Jakab János, Szécskay Dezső, Hegedűs Tibor, Rácz Sándor, Grosz Gyula, Giczey Lajos.

A kitűzött könyvjutalmat, Várnay S.: «A francia rémuralom története» (számos képpel) című művet Osztróvszky József nyerte el Budapesten.

SZERKESZTŐI TELEFON.

L. Gy. Győr. A kértett drámai költeménynek lapunkban kellett volna megjelenie, de más közlemények annyira kiszorították, hogy legfőleg csak jövőre adhatjuk ki. Próbáljon a szerzőhöz fordulni. — K. S. A párbeszéd alak minden esetre alkalmas arra, hogy valamely száraz tudományos témának elevevését köleső nözzön. — m nagyon fura valami, a mikor ön ásványokat beszéllet ilyenformán: «Az igaz, hogy míg én az oxidok családjának dioxid rendjéből származom, addig te az oxidok családjának vízmentes kovasavok rendjéből származol. De azt mégsem tagadhatod, hogy a SiO₂ a te alkatrészeidnek is egyike...» Rémséges genealógia! — S. Gyula. Körmöczbánya. Arra buzdítja olvasótársait, hogy bírálják meg a «T. L.»-ban megjelenő szép képeket. Hisz ép ez a célja a képközlésnek: felkölteni az ifjak szép-érzékét és egyúttal kritikára szólítani fel őket, mely kritika gondolatban megy végbe és nem szükséges azt papírosra vetni. Az ön bírálata a Mózes szoborról egyébként elég érdekes; megpróbáljuk, hogy neki helyet adjunk. — G. K. Budapest. Már ki is van szedve; a nagy anyaghalmaz miatt a közlés sorát várja. — Sz. J. Kecskemét. Szíves ajánlatát köszönjük, de Katona szobrának és szülőházának képe minékünk már megvan. Tudósítónak elfogadjuk. — M. A. Budapest. Az ifjúsági előadásokra csak a főgimnázisták, főreáliskák és a felső leányiskolák növendékei kapnak jegyeket. — O. G. Mindkét költemény lendületes költői nyelvével tűnik ki. Csakhogy a «Pajkos gyermekkedvem»-nek oknélküli kétségbeesésében nem hiszünk: «Deli Barkó Pista» meg nem úgy beszél, mint parasztleány, hanem mint valami pózoló színpadi hős. — M. E. Budapest. Nézetünk szerint a Nemzeti Színház igazgatósága elég olcsón szabta meg a jegyek árát; ezen árszabás alapján még a legszegényebb ifjú is mehet legalább egyszer egy hónapban színházba. Másrészt szükségtelenek, sőt károsnak tartjuk, ha még külön az Opera és a Népszínház is ifjúsági előadásokat rendszeresenének. Így a diákok fejét valóban elesavarná a sok színházba járás. Czikkeltyt egyébiránt igen szépen és értelmesen írta meg. — G. B. Sátoralja-újhelyen. «Fóthi dal» Vörösmartytól. «A hazáról» Petőfítől, «Riadó» Czuczortól. — F. Gy. Baja. 1 frt 50 kr. beküldése után a kiadóhivatal azonnal útnak indítja a kívánt dolgokat. — Nagyvárad. Főreál VII. osztálya. A kifutó, labdafogó és «köttya» igen mulatságos és érdekes játékok. — Á. N. J. Bekötési táblák még kaphatók. — W. S. Zombor. A Nagy Képes Világtörténet egyes számai külön is kaphatók. — 1897. sz. előfizető. 1. A szerkesztőséghez. 2. A kértett közleményt szerkesztőnk írta. — Margit. Milyen verseket lehet hozzánk beküldeni? Jókat.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középiskolai ifjúsági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:	SZERKESZTI	FŐMUNKATÁRS:	SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
Negyed évre ... 1 frt 20 kr.	Dr RUPP KORNÉL	GAAL MÓZES.	Budapest,
Fél évre ... 2 frt 40 kr.	Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.		IV. ker., Egyetem-utca 4. szám.
Egész évre ... 4 frt 80 kr.	Megjelenik minden vasárnap.		Kéziratokat nem adunk vissza.

Még egyszer az ifjúsági előadásokról.

Levél a szerkesztőhöz.

Kedves barátom! Egytől-egyig elolvastam kis lapod czikkeit, melyek az «ifjúsági előadások» eszméjét fölvetették, jórésztben megérlelték s az erre hivatott körök javallását megnyerték. Ez a ti dicsőségtek, a melyet senki el nem vitat töletek, és a melyért a magyar oktatás és nevelés kell, hogy elismerő legyen lapod iránt.

De én azt hiszem, hogy a dolog még nincs egészen ott, a hol kívánatos, hogy mentül előbb legyen. Nekünk nem szabad megállapodnunk, míg e hathatós intézmény csupán egy város, a főváros tanuló-ifjúságára szorítkozik, rajta kell lenni, hogy annak áldását a vidék ifjúsága is tapasztalja.

Évekkel ezelőtt, Baján tanárkodásom alatt, buzgó igazgatómtól, Szeczy Győzötől is segítve, akárhányszor megcsináltuk, hogy Rakodczay Pál Shakspere-estéim megjelentünk diákjaimmal, kikkel megelőzőleg az iskolában a kitűzött darabot megbeszéltem; de bizony a vidéken kevés Rakodczay van, és ha e részt több helyen ily irányban lehetne is tenni valamit, még mindig ott van az ország nagyobb része, a hol művészibb előadások vagy általán tanulságos iskolai előadások rendezéséről szó sem lehet.

Hát én azt gondolom, hogy ebbe a helyzetbe még sem volna szabad egyszerűen belenyugodnunk, azt gondolom, hogy a vidékiek érdekében is lehetne próbálnunk valamit. És eszembe jutnak a nagyobb szünetek, az igazgatóktól engedélyezhető egynapos szünetek, és kérdem: nem lehetne-e a tanév folyamán, négy-öt klasszikus darabból álló sorozattal ifjúsági előadásokat rendezni itt, Budapesten, a vidéki diákság részére, a

melyekre az intézetek már előre jelentkezhetnek, úgy, a hogy a dolog ma Budapesten történik, s az ifjúság csoportonként, esetleg olcsóbb jeggyel, tanári vezetés alatt főzónázna a fővárosba, melynek nevezetességei amúgy is kellő vonzó erőt gyakorolnak rája? — Ehhez bizonyára nem kell sok, csak egy kis jóakarát, és az eredmény, meg vagyok győződve, olyan kitűnő lesz, mint a gazda termése, a ki pihent földbe vetett. Mily fényes, ismeretlen világot fog föltárni a budapesti színpad az előtt a fogékony lelki vidéki ifjúság előtt! Mily feledhetetlen, mélyes hatás lesz az ezeknek a buzgó, derék ifjaknak lelkében, kik haza térve betekig fognak beszélni társaiknak a látottakról és hallottakról, csak az tudja, a ki élt közöttük és kezét úgyszólván szívökön tartotta! Ott a provinciabeli iskolák falai közt élni fog sokáig minden szó, minden mozdulat, mely a színpadon megjelent; és az élet gyors hullámverései nem fogják eltörölni nyomaikat.

Mondani fogják talán, hogy az ily műsor nem lehet gazdag; de ez valóban gyöngé ellenvetés. Nekünk kevésre van szükségünk, de jóra, igazán jóra és klasszikusra. A ki látott egy kitűnő *Bánk-bánt*, *Macbethet* vagy *Coriolamust*, a *Tudós Nöket*, az *Ember Tragédiáját*, és látta jól, arra én azt mondom, hogy látott annyit, a mennyire az iskolában sokat, igen sokat lehet építeni. És ha a vidéki iskolák növendéke ennyit látott, én a kísérletet részemről igazán szerencsésnek itélem.

Kedves barátom! ne hagyjátok elpendülni ezt a rövid, röpké szózatot. Most, a mikor a színház-ügy vezetése oly lelkes és a közoktatás iránt fogékony ember kezében van, nem fognak szavaitok e dologban sem visszhang és eredmény

nélkül elhangzani. És ha a dolog sikerülni fog, boldognak fogom mondani magamat, hogy szeretett ifjúságunk nagy érdekeihez — ha mással nem: egy ötlettel legalább, szerény magam is hozzájárulhattam.

Dr. Horváth Cyrill.

AZ ORINOCON FÖLFELÉ.

Irta Verne Gyula.

19

— A misszió neve már magában véve is jót jelent számunkra — jegyzé meg Helloch — mert, kegyedet is úgy hívják, kisasszony!

— Jean úr, kérem, ne tessen elfelejteni, hogy Jean úr a nevem — vágott közbe a fiatal leány. Martial őrmester keményen összeránczolta a homlokát.

Október 4. 5. és 6-dikán a hajósoknak kemény munkájuk volt. Az Orinoco tele volt zátonnyal, ki-kimeredő sziklakkal, számtalan apró szigetecskével. Itt-ott zuhatagok rohantak alá, s az evezőlapát nem volt elég arra, hogy a két falcát feljebb juttassák. Csak Cangres szorosán felül kezdődött megint a rendes vízi út, s így október 6-dikán este Guachapana szigetéhez jutottak. Szüksége volt a kimerült evezős legényeknek pihenésre, mert három nap óta vontatták a falcákat.

A szigeten tíz-tizenkét nyomorúságos kunyhó volt, egyikben sem lakott senki. A termiták, ezek az apró gonosz rovarok, üzték el a szegény indiánusokat.

— Ez a parányok hatalma — jegyzé meg Paterne. Veszedelmesebb az ilyen gombostűfej nagyságú állatkák miriádja, mint egy csorda tigris vagy jaguár, mert ezeket valahogy el lehet üzni, de a termiták ellen nincs védelem.

A pihenőt utasaink arra használták fel, hogy a pusztá szigetecskéket bekalandozták. Helloch néhány bizalmas barátját, néhány vízi-madarat lőtt; Paterne-nek sikerült egy óriási teknősbékát keríteni hatalmába, fogtak halat is, így élelmiszerüket kímélhették.

A nyugodtan eltöltött éjszaka után újra felkerekedtek és folytatták útjukat. Guachapanán felül az Orinoco csak ötszáz méter széles, mindazonáltal számos apró sziget emelkedik ki a medréből, a benszülőttek «chono»-knak nevezik ezeket az apró szigeteket; körülöttük nagy örvények kavarganak, s így a falcák megint csak ügyvel-bajjal haladhattak felfelé. Aznap csak Perro de Agua szigetéig hatolhattak.

A rákövetkező nap folyton szakadt az eső. Huszonnégy órai egyhangú utazás után érkeztek Caridába.

Egy baré-indiánus alapított itt ültetvénytelepet. Mintegy tizenkét szolgálja segített neki a föld megművelésében. Kukoriczát, manioe-ot, banánt, dohányt és ananászt termesztett.

A beszédes és nyájas indiánus meghívta az utasokat a maga házához, s amint végig nézett az

evezős-legényeken, tekintete megakadt a spanyolon. Úgy nézett rá, mintha már valahol látta volna.

— Mondja csak, kedves barátom — így szólott hozzá — nem találkoztunk mi már valahol?

Jorres, a spanyol, komoran nézett reá.

— Itt bizonyosan nem, indiánus barátom — felelé kurtán-furesán.

— Sajátságos, nekem mégis úgy tetszik, hogy nem csalódom. Caridában kevés idegen fordul meg, s így jól megjegyezük az idegenek arczeit még ha egyetlen egyszer láttuk is csupán.

— Meglehet, hogy San-Fernandóban látott — viszonzá a spanyol.

— Mikor volt ön San-Fernandóban?

— Ezelőtt... ezelőtt három héttel.

— Már pedig teljes két éve annak, hogy San-Fernandóban nem jártam, — mondá a baré-indiánus.

— Akkor hát nem is találkozhattunk — veté oda mogorván, sőt egy kissé nyersen a spanyol, kinek ez a faggatás épenséggel nem volt inyére.

— Hiszem... hiszem — és mégis...

Ezzel végződött a párbeszéd, melynek az utasok nem tulajdonítottak semmi különös jelentőséget. Ugyan mi oka is lehetne Jorresnek arra, hogy az indiánus előtt titkolózzék, s találkozásukat letagadják.

Jorres rendkívül hasznavehető ember volt, nem riadt vissza semmiféle munkától, szívesen és kitartóan dolgozott; Valdez módfelett meg volt vele elégedve. Legfeljebb az tűnt fel a viselkedésében, hogy visszahúzódott a többi evezős-legényektől, de fülelt minden elejtett szóra.

Helloch meg-megfigyelte e sajtáságos embert, s szeretete volna tudni, hogy miért igyekszik éppen a Santa-Juana misszióba.

Egy alkalommal meg is kérdezte Jorrestől.

A spanyol nyugodtan, a megzavarodás legcsekélyebb jele nélkül így válaszolt:

— Engem már gyermekkoromban papnak szántak. A cadixi kolostorban noviciuskodtam is, de hirtelen belém bújít az utazás ördöge, ott hagytam a kolostort és beállottam matróznak. Sok éven át jártam ide s tova, de végül beleuntam, s legégetőbb vágyammá lett, hogy valamely misszióhoz álljak be, talán vehetnék hasznomat. Hat hónappal ezelőtt Caracasba vetődtem, s itt egy San-Fernandóba igyekvő áruszállító hajón kerestem szolgálatot. A Santa-Juana misszióról már régóta sok dicséretes dolgot hallottam, s így Esperante atyához jutni édes kívánság fogott el. Aztán San-Fernandóban a Kermor ezredes fiának merész vállalkozása, az Orinoco forrásvidékének a fölkeresése éppen kapóra jött nekem. Jelentkeztem Valdeznél, s így kerültem a «Gallinetta»-ra.

Ez a történet nagyon egyszerű és nagyon valószínű volt. Meglátszott a spanyol elbeszéléséből, hogy tanult ember, s nem egyszerű hajóslegény. Helloch elhatározta, hogy fel fogja mentetni a szolgálattól, s kalauzi minőségben igyekszik hasznát venni.

Mióta azonban észrevette, hogy Jorres különös figyelemmel vizsgálgatja Jeant, elhatározta, hogy még szigorúbban fogja szemmel tartani, mert attól tartott, hogy Jorres kezdi sejteni azt a titkot, melyről csak négyen tudtak.

Jean szeretett volna egyetmást Esperante atyáról hallani, a kinek a nevét mostanság igen gyakran hallotta emlegettetni.

— Ismeri ön Esperante atyát? Kérdé a spanyoltól.

— Ismerem! — felelé kissé habozva Jorres.

— Látta is?

— Láttam, Caracasban.

— Mikor?

— 1879-ben, mikor egy áruszállítóhajón matrózkodtam.

— Esperante atya akkor járt először Caracasban?

— Azt hiszem... először, akkor indult el, hogy a Santa-Juana missziótelepet megalapítsa.

— Milyen idős lehetett akkor Esperante atya — kérde Helloch.

— Körülbelül ötven éves, magas termetű, roppant nagy testi erejű, körszakálla már szürkéllett, most bizonyosan fehér lesz. Igen szilárd akaratú férfúnak látszott, amint-hogy a hittérítőknek mindilyeneknek kell lenniök, a kik az életüket is bátran kockáztatják, csakhogy az indiánusokat megtérítsék...

— Nemes hivatás — jegyzé meg Jean.

— Én a legszebbnek tartom — mondá a spanyol.

Igy beszélgetve érkeztek meg az indián telepítés házához. Egyszerű hajlék volt az, de az Orinoco forrásvidékén bizvást kényelmesnek lehetett mondani. A házi gazda nagyon szeretetreméltó volt, de a felesége egy kukkot sem értett a vendégek beszélgetéséből; csekély műveltségű, félig vad indiánus asszony volt. A vendégek ittak a házigazdának saját termelésű és gyártmányú

pálinkájából, a *tafiából*, szívták a dohányját, s merthogy mindakettő a háztól telt ki, illő volt megdicsérniök.

Jean nem dohányzott, s a pálinkát is, mely Paterne Germin szerint «pokoli tüzet lehell ki» csak ajkával érintette. A vihar- és pálinkaedzett őrmester egészen türethőnek mondotta.

Aztán elbűcsűztak, s Helloch megígérte, hogy majd visszajövet hosszabb ideig fognak vendégszerető hajlékában időzni.

Az indiánus visszakisérte vendégeit a falcákhoz, s midőn Jorrest újra megpillantotta, így szólott:

— Mégis csak amondó vagyok, hogy én azzal az emberrel már találkoztam az életben.

— Miért ne vallaná be a spanyol, ha úgy volna — jegyzé meg Jean.

— Alighanem csak feltűnően hasonlít ahhoz, a kit ön látott kedves barátom — tevé hozzá Helloch.

III.

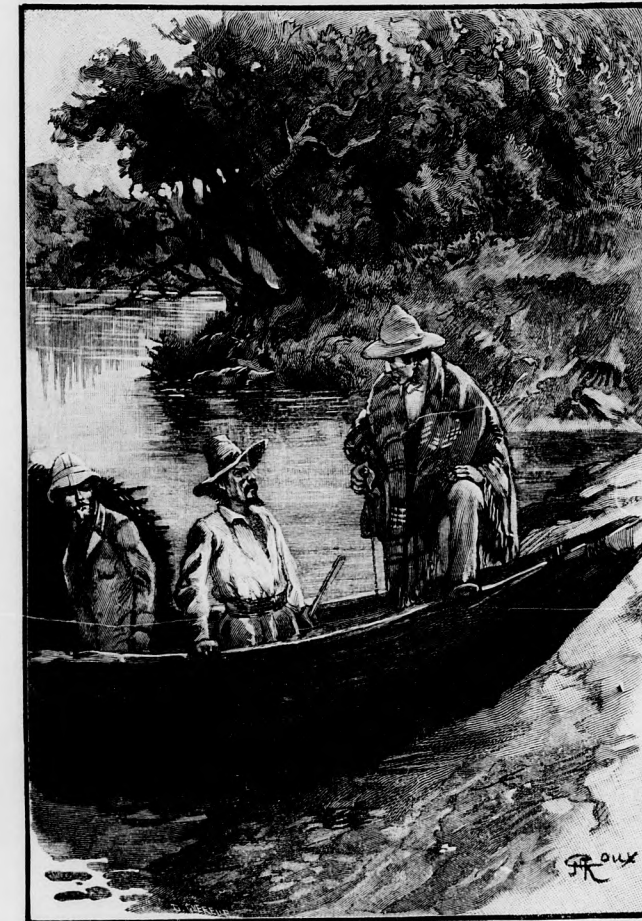
Két nap Danacóban.

Már két nappal ezelőtt feltűntek kelet felől egy meglehetősen nagy hegynak a körvonalai. Valdez és Parchalazt mondták, hogy az Yopacana hegye. Együttal megjegyezték, hogy abban a hegyben szellemek tanyáznak.

Évenként februárban és márciusban lángok csapnak fel a hegy ormából, egész az égig fellobognak, s a környéket nagy távol-ságban megvilágítják.

Október 11-dikén este éppen arra a helyre jutottak, honnan a négy kilométer hosszú, másfél kilométer széles és ezerkétszáz méter magas hegyet jól lehetett látni.

Caridától idáig az út minden akadály nélkül folyt le. A szél elég erős lévén, a falcák sebesen haladtak felfelé az Orinoccon. Útba ejtették Luna szigetét, s ettől kezdve a folyam mindkét partját

NEM TALÁLKOZTUNK MI MÁR VALAHOZ?

sűrű pálmálgetek szegélyezték. A Yopacana-hegy az Orinoco jobb partján emelkedik, s alakja hasonlatos egy óriási ravatalhoz.

Paterne tréfásan jegyzé meg:

— Nem csoda, hogy ebben a rengeteg szarkofágban fogtak tanyát a szellemek, kísértetek, manók, boszorkányok és lidérczek. A balparton Manilla szigetén valamivel felül egy venezuelai telepítvényesnek, Assomption Emmánuelnek az ültetvénye terül el. Ez az Assomption mesztiez származású, felesége is az, két fia és egy esomó benszülött munkása van.

A kis községet, melyet a mesztiez e helyütt alapított, Danaconak hívják.

Midőn az esti homályban a két falca a parthoz igyekezett, hogy kikössön, a «Gallinetta» véletlenül beleütődött egy kiálló sziklába, s léket kapott. Valdez hamarosan betömte szénával, s így a víz beszivárgását egyelőre megakadályozta. Utasaink a parton töltötték az éjszakát, s csak másnap reggel szándékoztak a telepítvényest meglátogatni. Különben is legalább két napig kellett ott maradniok, hogy Valdez a falcát a további útra megigazítsa.

(Folyt. köv.)

KENYÉR ÉS BECSÜLET.

Regény az ifjúság számára.

Irta Gaal Mózes. Illusztrálta Neogrady Antal.

— Engedelmet instálok méltóságos rektor úr, de nem lopni jöttem — felelé Solyom Jancsi dobogó szívvel.

— Mit akarsz? . . . No, no, csak hangosan beszélj! Ne félj, nem eszlek meg.

— Az édes apám Kornóczon doktor, . . . sok a testvérem —

— Hm, hát koldulni, kéregetni! . . . Hm, koldulni — dörmögé a tudós ember, és szűrő szemével mustrálgatta a fiú arcját.

— Eljöttem Enyedre, . . . azt mondják, hogy itt a szegény fiúk is tanulhatnak — és —

— Tanulni szeretnél? . . . Ezt már szeretem hallani. Mutasd a bizonyítványodat! Hol jártál, Kolozsvárt, Gyulafehérvárt, Déván? te?

— Eddig az édes apám tanított. Azt mondta, hogy eljöhettek Enyedre, meggyőzőm a deák-iskolát.

A tudós rektor csak úgy vaktában előkerített egy könyvet az asztalról, felütötte és oda adta a fiúnak:

— Olvass!

Jancsi meglepő szépen, értelmesen olvasott. Valami természettani könyv lehetett, a mágnestől volt benne szó.

— Megértetted, a mit olvastál? — kérde, mikor Jancsi egy egész oldalt elolvasott.

Jancsi megértette, el is mondta szegről-végre, még többet is mondott, mint a mit olvasott. Az édes apja könyvei között effélet talált már.

— Ülj le az asztal mellé, vedd a tollat és ird, a mit diktálok.

Jancsi tisztességesen tudott írni, tudott számolni is fejben és papíron, Magyarország földrajzát pedig úgy ismerte, hogy a rektor megveregette a vállát.

— Eredj ki a folyosóra, majd be foglak hívni. Mi is a neved?

— Solyom János.

— Solyom János! . . . Solyom . . . Solyom; az apád Ézsaiás?

— Az, méltóságos rektor úr!

— Semmi méltóságos! . . . Hm, hát te vagy az Ézsaiás fia! . . . Csakugyan ez a homlok, . . . a szem . . . Jól van nő, . . . mars ki, majd rendbe hozom a dolgodat.

Solyom Jancsi kiment éppen olyan szorongó szívvel, mint a minővel bejött volt.

A rektor pedig előkeresgélte a papirkosárból egy összegyűrt levelet. Az alá a levél alá a Solyom Ézsaiás neve volt lúdtollal czifrán kanyargatva. Ez az instáncziás levél csak a tegnapi jött Kornóczról, hamarabb megérkezett, mint a fiú.

A hatalmas rektor-professor valamikor régen iskolatársa volt Solyom Ézsaiásnak, hanem az már nagyon régen volt. Effajta könyörgő levél igen sok szokott jönni hozzá, egyszer-kétszer meg is hallgatta, pártját is fogta a fiúknak, de azok az istáncziás levelekkel beajánlott fiúk olyan kötnivaló nebulók voltak rendszeren, hogy a rektor-professor a múlt esztendőben megfogadta, hogy ezentúl ugyancsak megnézi előbb, kinek a pártját fogja.

Ez a nagy eszmás fiú hogy igen, hogy nem, de megtetszett neki. Értelmes a beszéde, nagy a homloka . . . Hja, a nagy homlok nagy gondolkozóra mutat. Sokat tudott, s olyan szerényen felelt . . . Az a homlok nem fogja megcsalni, abban észnek is kell lennie . . .

— Hé, Jancsi, jere be! — kiáltott ki az ajtón.

Solyom Jancsi előbb kopogtatott, de jó erősen.

— No, be veled! . . . — kiáltott benn mordul a rektor-professor.

— Hol vagy kvártélyon?

— Sehol még.

— Mennyi pénzt adott édes apád, mikor elküldött?

— Egy forintot.

— Micsoda? . . . Egy forintot? . . .

— Annyit kértem tőle csak. Akart többet adni, de az ösémnek ruhára, könyvre kellett . . .

— Hogy jöttél Kornócztól Enyedig?

— Gyalog.

— Gyalog? . . . És apád elengedett?

— Én kértem édes apámat. Nekem nem fáradtság az út.

A rektor-professor fel és alá sétált a szobában, s féloldalt nézett a fiúra.

— Miből akarsz itt megélni? Levegőből? . . .

— Azt mondták, hogy seperni fogok, vizet hordok, eszmát tisztítok, s kapok minden nap egy czipót. Azzal én jól lakom.

A rektor-professor megállott az ablaknál, dobolt az üvegtáblán az újjával, s nézett ki az udvarra. Éppen a nagy kapura lehetett látni . . . éppen arra a kapura, melyen ő negyven esztendővel ezelőtt bejött ugyancsak poros eszmában, batyúval a hóna alatt, csak hogy a zsebében nem ezüst forint, hanem ezüst huszas volt . . . és ő is azt mondta a meg-

boldogult híres rektor-professzornak, hogy eljött tanulni, ő is egy szegény eszmadiát és nyolcz élő testvért hagyott otthon . . . ő is szegény volt és tanulni akart . . .

Solyom Jancsi várt türelmesen, forgatta kezében a kopott kalapot és tenyere nagyon izzadt.

A rektor-professor oda ment hozzá, megfogta a kezét, s így szólott hozzá:

— Nézz a szemembe, fiú. Ha egyszer belőled úr lesz, olyan úr vagy még sokkal nagyobb, mint

én, el fogod-e feledni valaha, hogy Enyedre gyalog jöttél, hogy a zsebedben egy ezüst forint volt?

— Nem fogom elfelejteni mélt —

— Számár vagy, fiam, én nem vagyok méltóságos úr! Hanem azt megtartsd az emlékezetemben, hogy nem fogod elfelejteni. Eredj az udvarra, s játszodjál a fiúkkal. Itt maradsz a kollégiumban, tanulni fogsz, de annyit mondok: jól tanulj,

mert . . . mert valamikor én is jól tanultam. Pusztulj!

Solyom Jancsi aznap egy kisszobácskában hált Borcsay Ákos úrfival, a ki vele egy osztályba járt, s egy nagy diákkal, a ki Ákos úrfit tanította. Nyurga, hosszú legény volt, már tógátus diák, hosszú pipaszárát kinyújtotta az ágyból s egy öreg könyvből olvasott.

Nyilván a papi cenzurára készült.

III.

Könyv és mosoly.

Jancsi az Ákos úrfi könyveiből tanult, Ákos úrfi egyáltalában nem tanult semmiből, mert neki nem voltarraszüksége.

Kapszlikat vett, s azokat sütögette el, s a latin könyvének a belső táblájára lerajzolta Kalapács Jónás urat, a nyurga tanítót, mikor a hosszú pipaszárral fel és alá sétált a szobában s predikációt tanult.

Esténként azt mondta Jancsinak:

— Te, hé, húzd le a csizmámat!

Jancsi lehúzta az úrfi csizmáját, le a harisnyáját is, még az ágyba is lefektette volna, de Ákos úrfi előbb birkózni szeretett volna Jancsival.

NYILVÁN A PAPI CENZURÁRA KÉSZÜLT.

Jancsi megtette még azt is csupa barátságból, hogy az úrfit négyszer-ötször szép gyöngéden a földhöz csapta, s akkor aztán szent volt köztük a békesség.

Az úrfi lefeküdt, Kalapács úr pipált és olvasott, Jancsi pedig rakta sorjába a latin szavakat. Nem kérdezett volna meg egyet sem a nagy diáktól, pedig Kalapács úr igen szívesen megmondta volna, mert tetszett neki ez a nagy fejű, borzas gyermek, a kit erővel kell az ágyba kergetni a könyv mellől.

Az úrfi szerette Jancsit boszantani. Vele született-e vagy mi, de nagy öröme telt benne.

Egyszer azt mondta neki:

— Te, Jancsi, a kalapodat melyik madárijesztő adta neked kölesön?

— Az, a melyik maga helyett ma azt mondta, hogy a Duna a Marosba szakad.

Az úrfi kaczagott. Neki az mindegy volt, hogy a Duna ömlik-e a Marosba, vagy a Maros a Dunába. A Dunát még nem látta, de a Marosban elégszer fürdött.

— Te Jancsi, hány inged van neked?

— Egyszerre csak egy, a másodikat nem kérem magától kölesön, — veté oda Jancsi, s tovább folytatta a számtani példa kidolgozását.

— De rongyos ám az is!

Jancsi nem szólott semmit.

— Te, ha végig jártad a kollégiumot, állj be hozzánk kocsisnak, meglásd milyen rámás eszmád lesz, még sarkantyút is üttetek reá.

Jancsi reá nézett Ákos úrfira s kérdezte:

— Az úrfi úgy látszik elvégezte a dolgát, hogy megint ostobaságokat beszél.

— Micsoda ostobaság? Kikérem magamnak!

Jancsi felállott az asztal mellől, s vette a kancsót, hogy vizet hozzon. Ákos véletlenül-e, vagy akarattal megrúgta Sólyom Jancsit.

Jancsi letette kezéből a kancsót, odament az úrfihoz, s úgy nyakon teremtette, hogy ezt még miniszter korában sem felejtheti majd el.

Kalapács úr azt mondta, mikor haza jött és Ákos úrfi bepanaszolta Jancsit, hogy jól tette, máskor hagyjon békét annak a derék fiúnak.

Ákos úrfi egy ideig békét is hagyott Jancsinak, de a nyaklevest sokáig nem tudta elfeledni. Nem volt megelekedve a csizmájával, hogy nem elég fényesek, szidta a vizet, hogy sohasem friss; szidta a szobát, hogy örökké piszkos. Szörnyű mód kiszolgáltatta magát Jancsival.

Egyszer aztán a professzor az úrfinak megparancsolta, hogy otthon szárazkenyérnél egye-

bet ne egyék. Nagyobb biztonság kedvéért Jancsit bizta meg azzal, hogy az úrfit ellenőrizze.

Hazamenet így szólott Ákos úrfi Jancsihoz:

— Te, aztán befogd a szájadat, mert elcsapatlak apámmal, ha megmondod, hogy ebédeltem.

Jancsi így felelt:

— Bánom is én, megmondom, ha eszik, de nem fog enni!

— Csak azért is eszem.

— Majd meglátjuk!

Jancsi elment a kosztért. A tanító úrnak megterítette az asztalt, de az úrfinak nem. A tanító úrnak behozta az ételt, az úrfinak nem.

— Hol az enyém? — kérde Ákos úrfi.

— Azt én útközben megettem — felelé Jancsi.

— Te szemt —

Tovább az úrfi nem merte mondani, mert Jancsi olyan mozdulattal közeledett hozzá, mint a mikor a kancsót letette volt a kezéből.

— Várj csak, várj! — sziszegte a fogai között az úrfi.

— Itt a cipója, ezt megeheti, ezt szabad.

Az úrfi fogta a cipót s a földre dobta.

— Fald fel ezt is, kutya, nekem nem kell.

Jancsi felvette a cipót a földről, s eltette az ablak fájára. Kalapács úr szidta az úrfit, az úrfi mérges volt, feleselt, Kalapács úr vette a kalapját, becsapta az ajtót, s elment.

Jancsi és Ákos egyedül maradtak.

Ekkor Jancsi oda ment az úrfihoz, s így szólott hozzá:

— Vegye elő a könyvét és tanuljon. Ha egy óra múlva felmondja nekem, hozok ebédet.

Az úrfi kidugta mérgében a nyelvét, s az ágyra vetette magát.

— Csak azért sem! Csak azért sem! . . . Te szolga vagy, te nekem nem parancsolsz! . . . Téged elcsap az apám! . . .

— Már akár elcsap az apja akár nem, addig ma egy falatot sem adok, a mig nem tanul. Akár úrfi, akár nem, ide azért jött, hogy tanuljon, érti-e? . . .

— Csak azért sem! . . . Csak azért sem! — ordította az úrfi.

Jancsi nem szólott többet. Lemosogatta az edényt, helyre rakta, kiséperte a szobát, megtisztította a tanító úr pipáját, s leült az asztalhoz. Úgy tett, mintha egészen egyedül lett volna a szobában.

Lehúzta a kabátját, az egyik újja kifeslett volt, azt megvarrta. Tüje és czérnája volt, keze is volt, a kezén tíz ujj, ebből kettő is elég, hogy a tüt forgatni tudja.

(Folyt. köv.)

SZAVOJAI JENŐ HERCZEG SZOBRA RÓNA JÓZSEFTŐL, A MŰCSARNOK ELŐTT.

A KÖLTŐI IGAZSÁGSZOLGÁLTATÁS.

Irta Barcza József tanár.

Költészet és valóság, öröm és bánat, egyik a másik nélkül el nem képzelhető. Tudnánk-e érezni örömet, ha néha-néha fájdalom nem remegtetné meg szívünket, volna-e vigasztalás

bánatunkban, ha a mindennapi küzdelmeken fölül nem tudna emelkedni porlandó lényünk elporladhatatlan része: az isteni szikra, a mely tud sirni a sirókkal, nevetni a nevetőkkel, s szembe mer szállani a talpig vasba öltözött ellenféllel, de meghajol a néma köny előtt?!

Óh de hányszor kell vívódnia ennek a bémünk

élő, megfoghatatlan, kifürkészhetetlen valaminek, a léleknek? Hányszor nem kell haragban égnie, hogy e földi létben, mit a Mindenható a bölesek tanítása szerint «az emberiség gyönyörűségére teremtett», a gonosz büntetlenül tiporja el a jót, nemest, s az erény sárba tapodva, töviskoszorúval megkoszorúzottan szenved a tűzhalál gyötrelmeit?!

Hogya dúlnának viharok bensőnkben, midőn a diadalmas hadvezért, a legragyogóbb fők egyikét, a hazájáért vérént ontó s fogadott fiát odaadó szeretettel szerető Julius Césart épen e fogadott fiú töre alatt látjuk elvérezni?! Hogy ne borulna lelkünkre fájó bánat, ha a magyar vitézség, a rajongó hazaszeretet eszményképét, a fölkelet költőt, Zrínyi Miklóst nem hozzá méltó téren, a tőle annyiszor lebertörök elleni harcban, hanem nyomorult vadkan agyaráttól, vagy talán a sötétben dolgozó osztrák kezek orgyilkától tudjuk dicstelenül elhunyni. Hogy leljünk vigaszt lelkünknek, mikor ragyogó korszakunk, a kurucz világ diadalmas vezéreinek, Thökölinek és Rákócziak messze idegen földön való bujdosását s utolsó lehelletükig szeretett hazájuktól távol kimultát halljuk?

Mennyivel szebb, mennyivel megnyugtatóbb e prózai, szomorú végeknél az a sors, a mit a költészet himes virágaival át meg átszótt néplélek ad meséiben, mondáiban szereplő hőseinek? Ki ne ismerné az ártatlan Hóhéherke történetét, ki sok szenvedés után mégis csak föléje kerül a gonosz királynőnek? Kinek ne repetett volna közülünk gyermekkorában örömeben kicsi szive, mikor a galamblelkű árvák diadalát hallotta mesélő dajkájá ajkáról a fekete mostoha fölött?

És épen ez az, ez a jutalmazás érdem szerint, s büntetés érdem szerint, mely a «nép szavá»-t a költészetben is «Isten szavá»-vá emeli. Az Isten orvosló hatalma, mely a föltépett szív sebére gyógyító balsamot önt, s a népléleknek az az ereje, hogy a félelem, fájdalom, keserűség viharaitól megszagatott lelket költői fölfogásával ismét összeforrasztja, egy forrásból: az eredeti szépből, a sovárgott igazságból fakadnak. Csakhogy a néplélek már itt a földön oszt jutalmat vagy büntetést, míg a vallás-adta vigasztalás csak a túlvilágon adja meg a költői igazságszolgáltatást.

Ennek a néplékben nyilatkozó igazságszolgáltatásnak kell meglennie ama költői lelkekben, melyek nem muló, hervatag babérokat, hanem időtlen-időkig tartó hatást szándékoznak műveikkel elérni. Meg is találjuk ezt a nagy szellemek

műveiben, s a mennyiben az emberiség lelke az igazság után mindig szomjuhozni fog, unokáink unokái is gyönyörrel olvassák költeményüket.

Ezt a való élettől különböző költői és így eszményi igazságszolgáltatást óhajtom egy néhány példával megvilágítani. Kezdhethetem-e méltóbbal, mint Petőfivel, kinek élete csak egy üstökös föllobbanása volt, s e rövid életén mégis a magyar költők elsorangú csillagává küzdötte föl magát?

Kezdem a «János vitéz» című költői elbeszéléssel. Kukoricza Jancsi, a daliás juhászbojtár s a gonosz mostohánál keserű kenyéren élő kékszemű Iluska története ez a bájos népies költemény. Míg Jancsi Iluskáját vigasztalja a mezőn, közelben legelő juhait megtizedelik a farkasok, vagy talán a gonosz emberek s erre gazdája neheztelését el nem tudván viselni, elhatározza, hogy máshol próbál szerencsét, bujdosásnak indul. Iluskájától — nem örökre — érzékeny búcsút vesz s kezébe veszi vándorbotját. Beesületes lelke minden becselenségtől visszatarthatja: vitéz katonává lesz, megmenti a francia király leányát a török császár fiának keze közül, s ezért a hálás apa felajánlja neki a megmentett szűz kezét. János vitéz azonban a szerencse nem kápráztatja el, elbeszéli, hogy már nem szabad, békóba van már verve, elbűvölte már őt Iluskája szeme. Ezt meg nem tagadja. Így a királytól gazdagon megajándékozva haza indul. Otthon Iluska haláláról értesül s a fájdalomtól megtörve fölkeresi elhunyt jegyese sírját, egy virágot szakít róla s ezt keblébe rejti, ismét útnak indul bujdosolni e szavakkal:

«Ki porából nőttél, árva kis virágszál,
Légy hűséges társam vándorlásaimnál,
Vándorlok, vándorlok a világ végeig,
Míg kívánt halálom napja megérkezik.»

Úttalan úton bolyong; rabszolgáivá teszi az óriásokat s ezek segélyével kiirtja a boszorkányokat, köztük Iluska mostoháját is, kinek legnagyobb része volt Iluskája elhervadásában. Majd vitézi tettek után eljut Tündérországra s itt, hol minden viruló virág az ő hervadt virágjára, minden gyönyörűség az ő boldogtalanságára emlékezteti, egy előtte hullámzó tóba akarja ölni magát, de előbb az imádott jegyese sírjáról szakított virágszálat dobja be, így búcsúzva tőle:

«Te egyetlen kincsem, hamva kedvesemnek,
Mutasd meg az utat, én is majd követlek . . .
S beveté a rózsát a tónak habjába:
Nem sok híja volt, hogy ő is ment utána.»

ELEKTRA ÉS ORESTES.

Menelaos görög képfaragó műve.

De csodák csodája! mit látott, mit látott!
Látta Iluskává válni a virágot,
Eszevesztséggel rohant a habokba
S a föltámadt leányt kiszabadította.

Beh szép volt Iluska! A tündér leányok
Gyönyörködő szemmel mind rábámulának;
Őt királynéjuknak meg is választották,
A tündérfiak meg Jánost királyokká.

A tündér-nemzetség gyönyörű körében,
S kedves Iluskája szerető ölében,
Mai napig János vitéz ő kegyelme
Szép Tündérországnak boldog fejedelme.

Ime a költői lélek igazságszolgáltatása. A gonosz mostoha rút halált hal s az ártatlanul hánytvetett szerelmesek örökifjúságban, a tündérek honában töltik életüket.

Vajjon, ha a rideg való életben képzeljük lejátszódni e történet magvát, volna-e megnyugtató megoldása? Igen volna, de nem ezen, hanem a túlvilági életben. A gonosz mostoha talán boldogul élne tovább, s János vitéz véget vetve önkézével életének, ott álmodozhatna vesztett boldogságáról.

De hát mi az, a mi a költői igazságszolgáltatást ily kibékítővé teszi, a mily szárnyakat ad lelkünknek, hogy örömtől repesve kövesse a költői művek előre haladó csermelyét, vagy zúgó folyamát?

Az, hogy a költő a cselekvő személyek jelleméből, annak tudatában, hogy kinek-kinek szabad akarata s képessége van a jó és rossz között választani, oszt jutalmat, vagy sújt le büntető kezével; ha az erény tövises útjára lép, végül megérdemelt jutalmát veszi el, ellenkező esetben, ha a gonoszság rabjává lesz, nem érdemel egyebet a megostoroztatásnál.

E megostoroztatás természetesen más és más képen jelentkezik az elkövetett bűn nagyságához képest. A balladában, ebben az összepréselt kis tragoédiában, mely mint a zúgó hegyi patak rohan előre, nem engedve időt a bűnösnek, hogy lélekvesztőjét kiköthesse, mert hiszen veszélyes szirtek között — az elkövetett bűnért üldöző furiák közt — rohanva sodorja tova: halál, még pedig vagy testi, vagy lelki megsemmisülés szokott a megtorlás lenni.

Arany János ily sötét háttérű balladái közül csak egyet, a *Tetemrehívást* említem föl.

Bárcai Benőt, Kund Abigél lángoló imádját meggyilkolva találják a radványi erdőben. A fiában minden büszkeségét vesztett apa a misztikus

középkori Isten-ítélettel igyekezik a gyilkost fölföldözni. Ravatalra helyeztetni azon véresen a meggyilkoltat. A falu minden egyes lakosát ellépteti előtte, hogy a boszuálló Isten bizonyára megindítja a már megalvadt vért az átütött szívből, ha gyilkosa jelen meg fejénél. Hiába, mind hiába. Már mindenki elhaladt a holt előtt, s ez szobor-szerű halvány arczával, megfagyott vérével nem tesz vallomást. De mégis, még van valaki hátra: ifjú jegyese, bájos arája, Kund Abigél. Ez közeleg most:

«Jő; — szeme villan s tapad a törre;
Arca szobor lett, lába gyökér,
Sebből pirosan buzog a vér.»

Erre az apa fölkiált:

«Lányom, ez ifjú gyilkosa vagy!»

Kund Abigél először lebüvölten hallgat a le-sújtó vádra, majd így válaszol:

«Bárcai Benőt én meg nem öltem,
Tanúm az ég s minden seregi!
Hanem e tört én adtam neki.

Bírta szívem már hű szerelemre,
Tudhatta, közöttünk nem vala gát,
Unszola mégis szóval «igenre»,
Mert ha nem: ő kivégzi magát.
Enyelgve adám a tört: nosza hát!»

A mint e szavakat elmondja, a megkövült fájdalom, a késő bánat a már benne lappangó örületet vad kitérésre juttatja:

S vadul a sebből a tört kiragadja,
Szeme szokatlan lángot lövell,
Kaczag és sír és fenn villogtatja,
S vércse visongással rohan el.
Vetni kezét rá senki se mer.

Odakinn lefut a nyílt utca során,
Táncolni, dalolni se szegyell;
Dala víg: «Egyszer volt egy leány,
Ki csak úgy játszott a legénnyel,
Mint macska szokott az egerrel!»

Ime a megdöbbentő bűnhődés! Egy odavetett szó, egy cseppnyi fájdalom a kínok tengerének forrása lesz. A szive legmélyéből szerető ifjú jegyese komolynak hitt szavára szívébe döfte a kínált tört. S a bájos ara erre a legszomorúbb halállal, lelki halállal lakol. Itt nincs kibékülés! Azokban a vadúl lobogó szemekben, földült arcban s kaczagva siró ajkakon a legsötétebb tragoédiát látjuk s nincs könyünknel egyéb, mit erre adhatunk.

(Vége köv.)

ÁRPÁD HALÁLA.

A *Tanulók Lapja* számára írta Gaal Mózes.

Hon-szerző Árpádnak mondjam többi dolgát?
Mondanám dicsérő, szózatot ajakkal, de haj,
kifogyott az agg regének kincse.

Sátrát felütötte partján a hömpölygő, nagy
Duna vizének, s uralkodék bölcsen. Vas keze
fékezte harcban szilaj népét, s hahogy szükség
volt rá, ült törvényt a perben. Mérlegének
nyelve gyáván nem imbolygott, s vették parancs-
képpen az ő akaratját, mert igazságos volt, s ha-
talma teljével beerte mindenha, többre nem is
vágott.

Harcban diadalmas, békességben okos: ez a
híre maradt honszerző Árpádnak.

VEZÉREK NEVÉBEN SZÓLOTT A LEGVÉNEBB.

S mikor Hadúr hívta, hogy immár elég volt:
«térj meg apáidhoz Árpád vezér» ő is összehívta
vala jó vezértársait, hogy végbücsüt vegyen tőlük,
s rájuk bizza gyermekfiát, Zsoltot, de főképp a
hazát. Szakasztott olyan mód, mint apjától látta,
Emese fiától.

Ország színe-java, s mind a törzs fejei össze-
gyülekeztek szomorú lélekkel fővezér sátrában,
végső kívánságát hogy ott meghallgassák, s bú-
csúzzanak tőle, fegyveres társuktól.

Kezét, az erőset, sorra szoritották, azt a kezét,
melyben csodát művelt a kard, s becsületes lelkők
szemökben ragyogott, csakhogy a bánat most
fátyolt vont szemökre.

— Népünk legjobbjai, hadd szóljak hozzá-
tok, — így kezdé meg a szót fejedelmi Árpád —
szólok, a míg tudok, míg Hadúr nyelvemre nem

küld némaságot. Veletek harczoltam sok véres
csatában, veletek védtem meg, a mit megszerez-
tünk, most kire is biznám, hogyha nem reátok, ezt
a szép országot, szép Magyarországot. Fiam, Zsolt,
még gyermek, vér-eskü szerint majd ő kerül he-
lyembe. Zsenge gyermek-voltát tekintsétek, kér-
lek, gyámolító szívvvel, álljatok mellette karral és
tanácscsal. A magyar becsület maga is kívánna,
de vagyon ereje nálunk az eskünek. Effelől nyu-
godtan hajtom le a fejem, azt meg nem szegheti
magyar ember, tudom.

Országunk gondját is viseljétek hiven, nehéz
áron vettük, sok vér hullott érte, bitangul hagyni
ezt nem fogja a magyar, a míg csöppnyi erőt érez
a karjában. Ezért a hazáért nem drága az élet, ti,
vezértársaim, megbecsüljétek hát, mert Álmos

apánk ott a másik világon számon kéri tőlem, én
pedig töletek, s apáról fiúra így megy a számadás
időtlen időkig.

Vezérek nevében szólott a legvénebb:

— Végső kívánságod megértettük, Árpád, s
Hadúr úgy segéljen, a mint azt betöltjük magya-
rán, igazán!

Aztán úgy történék, hogy egy eszöndes éjjel feje-
delmi Árpád eszöndesen elaludt, s többé föl nem
ébredt.

Harcban megkímélte süvitő nyíl mérge, kar-
dok gyilkos vasa, mert Hadúr akarta, hogy a hon-
szerzőnek szép halála legyen.

El is eltemették nagy ünnepiséggel, s halmot
hánytak fölé, derék halmot, s reá kőbálványt
helyeztek, olyan nagyot s szépet, minő fejedelmi
Árpádot illette . . .

És ott édes álom szállott tetemére, mert sirját idegen kezek föl nem hányják, esontját ki nem szórják abból a földből, kit ő szerzett népének.

EPIGRAMMOK.

I.

Örökre halhatatlanok
Azok a Rímfi-féle versek:
Kik újakat faragnak majd,
Kontárok mindörökre lesznek.

II.

Borz, a festő, hiven festett engem
S nagy volt ihletése:
Nemcsak hozzám, az egész világhoz
Hasonlít a képe.

Logau nyomán.

A ROVARGYŰJTÉS KÖRÉBŐL.

Ira Lejtényi Sándor tanár.

1. Rovarvadászat.*

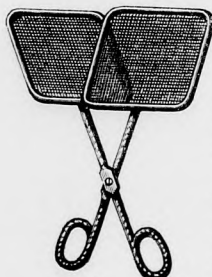
A rovargyűjtést sok tekintetben a vadászat szenvedélyével hasonlíthatjuk össze. Türelem, higgadság, kitartás, cselszövés, leleményesség, biztos szem és kéz mindkét részlől egyaránt megkívánatik.

A hivatásos entomologus, kirándulásaira ép úgy felszereli magát, mint a jó vadász. Figyel, leskelődik; lesi a rejtekéből előjövő bogarat, jól irányzott csapással hálójába keríti a repülő rovarokat; szóval, mindig foglalkozik és mindig figyel.

Sok rovar minden nagyobb nehézség és fáradtság nélkül kerithetünk hatalmunkba, de már ugyancsak kifáraszt, néha ki is izzaszt bennünket egy-egy szép lepke elfogása; vagy ugyancsak próbára teszi türelmünket egy-egy bujkáló, ugró, uszkáló bogár, míg végre magunkénak mondhatjuk.

Az ügyes rovarásznak nem ritkán cselhez is kell folyamodnia, hogy egyrészt fáradtságát megkímélve, másrészt bő vadászatot remélve fogdossa össze a rovarokat. E tekintetben utasításokat adni szintén nem lehet, mert minden egyes esetben és alkalomkor magának a rovarásznak kell módokról és eszközökről gondoskodnia, melyekkel rovarát elfoghatja. Itt csak azon elterjedt és általános használt rovarászati cselvetéseket és módokat sorolom fel, melyeket számos tapasztalat czélszerűnek és hasznosnak bizonyít.

A rovarvadászatnál főelvünk legyen, hogy *többet észszel mint erővel*, azért soha se futkossunk olyan repülő rovar után, melynek elfogása sok fáradtságot igényelne, hanem várjuk be esendesen türelemmel, míg ismét leszáll s azután igyekezzünk észrevétlenül hozzá férközni, vagy megközeleltetni. Különösen vigyázzunk ilyenkor arra, nehogy testünk árnyéka újra folzavarja ülő helyzetéből. E tekintetben különösen a lepkékkel szemben járjunk el nagy óvatossággal, ha a *lepke-ollóval* akarjuk elfogni azokat.

Lepke-ollo.

A lepkéket különben bizonyos édességekkel köze-

* Mutatvány a szerzőnek «Rovargyűjtő» című munkájából, melyről a 303. oldalon adunk rövid ismertetést.

lünkbe is csalogathatjuk. Egy rész mézből és öt rész vízből készült oldat 4—5 napi erjedés után alkalmas helyre kitéve igen jó csaléteknek bizonyult.

Ugy szintén ismeretes dolog a méhek, darázsok és hangyák nyalánksága is, melyeket szintén e révén fogdoshatunk össze nagyobb számmal a nélkül, hogy értők fáradnánk. Edes gyümölcsök, erős szagú folyadékok, mind közelünkbe csalogatják ezeket is. Szőlő, füge, ezet, bor, vagy éther a szokásos csalétek. Vagy pedig kenjük be a fák törzseit, a bokrok leveleit sörben oldott cukorral, vagy hígított mézzel; 1—2 óra múlva már lepkék, méhek, darázsok, hangyák egész raja zsong-bong, zümmög rajtuk.

Hasonló eredményt érünk el, ha megfúrunk egyes nedvdús fákat is.

Dögbogarakat állati hullák kitevésével foghatunk össze könnyű módon nagyobb számmal. A megfogásnál nagyon jó szolgálatot tesz egy *csiptető*.

Hangyabolyokban élő érdekes rovarokat pedig úgy gyűjthetünk össze elég könnyű szerrel, ha eső után lapos köveket, vagy deszkadarabokat rakunk a hangyabolyra; néhány óra múlva, vagy legfeljebb másnap levéve róla a követ, deszkát, alatta számos rovarot találunk.

A földben, vagy a föld alatt élő rovarokat olyképen szokták fogni, hogy a földbe falgallyakat, vagy állati maradványokat ásnak el; néhány nap múlva fölászva ezeket a föld alól, rajtok számos rovar található.

A fákban élő rovarokat dohányfüsttel, vagy kén-gőzzel (kéndioxid) űzhetjük ki rejtekeikből. A szűféléket különböző korhadó fák kitevésével csalogatjuk egy helyre.

Nagyon hasznos és czélravezető eljárás az éjjeli rovarokat — különösen lepkéket — lámpával, vagy égő gyertyával lesőhelyünkre csalogatni. Még biztosabb az éjjeli bogarakat úgy fogdosni össze, hogy a földbe egy fazekat egész a színéig beásunk s az edénybe erős szagú sajtadarabokat, vagy döglött egeret, madarat teszünk, az edény száját pedig mohával és papirszeletekkel vegyesen betakarjuk. Az éjen át arra járó bogarak mind behullanak. Az éjjeli rovarok csalogatására alkalmas csalétek az is, ha czérnára szárított almadarabokat akasztunk, melyeket előbb még almaétherbe is belemártottunk.

Végre, ha kiismerjük az egyes rovarfajok kedvenc tartózkodási helyeit, inkább ott keressük fel azokat, minthogy sokat barangoljunk értük.

A rovarvadászat terén sok, igen érdekes fölfedezésre juthat még az ügyes entomologus, melyeket a szaklapok és folyóiratok hasábjain is értékesíthet.

2. A rovarok kipreparálása.

A felszűrt rovarokat igyekezzünk oly helyzetbe hozni, mely nekik a legtermészetesebb, és legmegfelelőbb. Különös tekintettel legyünk arra, hogy a rovarfajokat jellemző részek, a lábak, csápok, szárnyak tisztán kivehetők legyenek.

A lábakat és csápokat, míg hajlékonyak, a csiptetővel szabályos állásba hozzuk, de nagyon szét ne terpeszszük azokat, mert könnyen letörnek. Ha pedig valamely rovar lábai és csápjai már annyira megmerevedtek volna, hogy a letörés veszélye nélkül azokat elgázítani nem lehet, akkor fel kell a rovarot puhítani úgy, hogy turfa-, vagy parafalemezre tűzve tiszta vízzel, vagy karbolos vízzel megnedvesített homokba

Csiptető

fektetjük, melyet aztán üvegharanggal, vagy ennek híján faskatulyával letakarunk. Ha ezen műveletet meleg helyen végezzük, a nedves levegő rendszeren már néhány óra múlva annyira megpuhítja, hogy lábai, csápjai, szárnyai könnyen hajlíthatók és elrendezhetők lesznek.

A nagyobb fajta hártvány-, reczés- és egyenes szárnyú rovarok, meg a lepkék szárnyait ki szoktuk feszíteni az u. n. *feszítő deszka* segítségével. Az előbbieknél térkimelés czéljából elégséges csak a balszárnnyat kifeszíteni, minthogy az ide tartozó rovarok szárnyerezete és a szárnyak színe is igen jellemző adatokat szolgáltat a meghatározásnál; a lepkéknek azonban mind a négy szárnyát ki kell feszíteni, mert ez a helyzet nem csak a legteljesebb, de legtermészetesebb is; a szárnyak felülete pedig áttekinthető lesz.

A feszítő deszka két keskeny és puha fából (hárs- vagy nyárfa) gyalult deszkácskákból áll, mely két végén alulról harántléczekkel úgy van összekötve, hogy néhány mm.-nyi távolságban legyenek egymástól és az így keletkezett hasadékba alulról kellő szélességű parafalemez van beenyvezve.

A tűt, melyen a lepke fel van tűzve, ebbe a parafalemezbe szúrjuk bele, míg a lepke teste a csatornába szépen belefekszik, szárnyait pedig a két deszkára egy fanyélbe helyezett vastag varrótű (preparáló tű) segítségével szükség szerint kiegyenesítjük és papirszeletekkel lefedve, gombostűkkel meg rögzítjük.

A feszítő deszkák hosszúsága közömbös ugyan, mert esetleg több lepkét is kifeszíthetünk egy deszkára; de azért igen hosszú feszítő deszkák nem alkalmasok. A deszkák szélessége azonban akkora legyen, hogy a szárnyak egészen rájok férjenek, mert a szárnyak csúcsának a deszkáról kiállani nem szabad.

Hogy pedig a két deszka közti hasadék, illetőleg csatorna is csak akkora legyen, milyen a kifeszítendő rovar (lepke) teste, azért 4—5-féle feszítő deszkára van szükségünk. Kényelmesebb a dolog, ha a deszkácskák egymástól eltolhatók, és csavarokkal állíthatók, mely szerkezettel nem szükséges, hogy a deszkákon külön csatornák legyenek.

A megtelt feszítő deszkákat árnyékos, szellős, száraz és portól mentes helyre tesszük; védelmükre a molyok ellen erős szagú anyagot (naphtalin) használunk. Ha a rovar (lepke) potrohát tűvel megérintve keménynek, ridegnek találjuk, akkor levehetjük már a deszkáról; ellenkező esetben pedig még száradni hagyjuk, mert a nedves rovar a gyűjteményben hamar megpenészedik és elromlik.

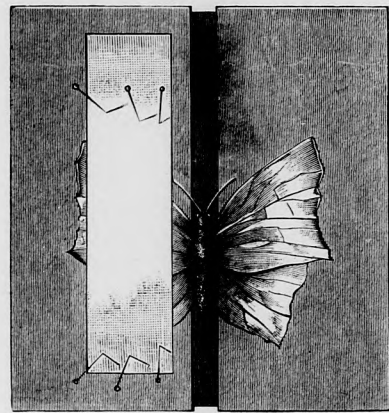
Az igen vaskos potrohu lepkék potrohát le is vágathatjuk a torról és belsejét óvatosan kivéve arsénsavas natriumoldatba mártott pamuttal kitömhetjük és ismét a torhoz ragaszthatjuk. Az arsénsavas natrium mérges anyag lévén, vigyázva kell vele bánni, nehogy vérmérgezést kapjunk tőle. Ha egy rész arsénsavas natriumot 200 rész párolt vízben feloldunk s az oldatot itatós papíron átszűrjük, olyan conserváló szert kapunk, mely a rovarokat teljesen megvédi az élősdiek rongálása ellen.

A vastag potrohu bogarak (nünüke) potrohát is, mely ha kiszárad, nagyon összezsugorodik, szintén pamuttal szokás kitönni.

A szitakötők, ragadozó rovarok lévén, emésztő csatornájuk majdnem mindig tömve van táplálékkal, mely haláluk után rothadásba megyen át. Ez a körülmény okozza, hogy ezen rovarok teste igen lassan szárad és a rothadás következtében a gyengéd színek, melyek a szitakötők testét díszítik, tönkre mennek és az egész test feketévé válik. Az állat belsejének

elrothadását meggátlandók, sokan 5 percentes karbolsavba mártott pamutfonalat húznak végig az állat testén; mások pedig szalmaszálát, vagy gyufát dugnak a végbélnyíláson át a testbe. A nagyobb szitakötőknel itt is tanácsosabb az emésztő csatorna eltávolítása és helyette a testnek pamuttal való kitömése. A potrohot oldalt a haslemezeknél vágjuk fel.

A vastag potrohú sáskák potrohát is a has- és hátpikkelyeket összekötő hártvány éles ollóval felvágjuk s az emésztő csatornát csiptető segítségével kihuzzuk; az így támadt nyíláson szintén arsénsavas natriumoldatba mártott pamuttal kitömjük.

Feszítő-deszka.

Igen sok légyfaj sárga színezetével tünik ki, mely szín a zsirtestektől származik; de a légy halála után e zsirtestek csakhamar bomlásnak indulnak és a légy teste a legtöbb esetben megbarnul. Hogy ezen káros körülményt lehetőleg eltávolítsuk, néhány finom tűszúrás alkalmazunk a potroh alsó részébe, miáltal a test belseje a külső levegővel érintkezésbe jut, a potrohban fejlődő gázok elszállhatnak s az állat testének megbarnulása némileg meg van akadályozva.

Némelyek az olajos rovarokat feldolgozás előtt még hígított étherben (100 rész éther és egy rész víz), benzinenben, vagy abszolút alkoholban áztatják ki, hogy az olajt belőlük kivonják és így korai elromlásukat meggátolják.

Különös figyelmet érdemel a *lepkék természetes lenyomatási módja* is, melyeneket a bécsi államnyomda kitűnő sikerrel készít. Gummi arabicumból és egy kevés tragant gummiból készült sűrű oldattal kartonpapiros egyik oldalát vékonyan bekenjük és a lenyomatandó lepke szárnyait gyorsan rá tesszük, de a nélkül, hogy ide-oda tologatnók, vagyis: egyszerűen a megfelelő helyzetbe hozzuk. A szárnyakat sima papirossal letakarjuk és körünkkel óvatosan rányomogatjuk. Ha mindez jól sikerült, a szárnyak leemelése után minden pikkely a karton-papiroson marad s a lepke szárnyait hű másolatban megkapjuk; a lepke testét pedig a szárnyak közé rajzoljuk. Nagyon helyesen cselekszik az, ki a karton-papiroson előbb hegyes czeruzával a szárnyak körvonalait kirajzolja és csak azt a teret keni be gummi arabicummal, mert különben a fölösleges gummi arabicumot a nyomtatás után nedves ecsettel le kell mosni. Ha pedig egyszer már kellő ügyességet sajátítottunk el a nyomtatás körül, a szárnyak mindkét oldalát egyszerre is lenyomhatjuk, ha a fedő papirozt is bekenjük az oldattal.

KÉPEINKHEZ.

Szavojai Jenő herceg szobra, mely a Műcsarnok előtt még talapzat nélkül, fadóbagón van felállítva, a képzőművészeti társulat tavaszi tárlatának elsőrendű látványossága. Zenta város, melynek számára Róna József készítette, kiváló műalkotást nyer e szoborban. Jenő herceget hadvezéri bottal a kezében, a távolba tekintve tünteti föl a monumentum, a mint paripáját természetes mozdulattal kantárszáránál visszatartja. Róna József művészi realismussal oldotta meg feladatát: háromszoros életnagyságban bár, de a valósághoz ragaszkodva ábrázolja a zentai csata hőst. Szavojai Jenő herceg ugyanis alacsony, vézna természetű ember volt és fiatalabb korában oly gyermekes volt a külseje, hogy XIV. Lajos, mikor a lángelméjű ifjú hadi szolgálatait felajánlotta, gúnyból egy skatulya *fakatonál* küldetett neki: «Ime egy hadsereg, játszszon a herceggel ezekkel katonásdit.» Ezt a sértő tréfát később keservesen megbánta a király, mert Jenő Ausztria szolgálatába állott és réme lett francziának, töröknek. Róna Jenő hercege megfelel a valóságnak, de hatalmas erőt árul el és arca felsőbb-

JÁSZAI MARI ASSZONY.

seget, hősiességet sugároz. Így képzeljük magunknak a hadvezért, ki Zentánál tönkreverte a törököket.

Elektra és Orestes. Sophokles remekművének ifjúsági előadása alkalmából időszerűnek véljük bemutatni olvasóinknak, miképpen fogta fel Sophokles tragediájának két hőst a görög szobrászat, melyben az antik szellem oly közvetlenül megszólal. A bemutatott szobor *Menelaos* görög művésztől való, ki Augustus császár idejében élt és a világ egyik leghíresebb gyűjteményében, a római *Ludovisi-villában* őrzik. Magunk előtt látjuk Orestest, a mint megismeri nénjét, Elektrát. Ugyanaz a jelenet, melyet Sophokles darabjában látott az ifjúság, csak hogy itt egy képfaragó-költő mondja el a testvérek viszontlátását. Mindkettőn, Orestesen is, Elektrán is öröm és meghatottság látszik. Orestes jóval fiatalabb Elektránál, szeme kissé kiduzzadt a sirástól: most is könnyekkel telt. Mesteri módon van jellemezve Elektra. Haja a gyász jeléül rövidre nyírott, mélyen meg van hatva, de mégis szelidség és nyugalom ömlik el egész alakján. Szeretet és lágyság sugárzik egész arcából. Apján való gyász és a viszontlátás öröme, keserű emlékek és enyhe érzelem olvad egybe lelkében. Mintha egész halkan zokogva oda fordulna öcséséhez: «*Te vagy? Igazán te!*»

Milyen gyöngéd, finom e felfogás! Mily sok érzelem és mégis mily nyugalom! Valóban, ez a Sophokles szelleme pároszi márványban kifejezve!

TUDOMÁNY, IRODALOM.

Elektra. Az ötödik előadás iránt szinte lázas érdeklődés nyilvánult meg az ifjúság körében. A színház a szorongásig megtelt. *Jászai Mari* asszonynak művésze volt az a mágnus, mely a fiatalságot ide vonzotta. Azt hisszük, a legutolsó kis magyar diák is hallott *Jászai* híres-neves Elektra-alkításáról, mely a kilenczvenes éveknek ismert «Elektra-lázát» lobbantotta lángra és így fölmentve érezzük magunkat annak részletezésétől, mit mivel a mi Istenáldotta nagy tragikánk ebben a szerepben, mely átment a köztudatba, mely immár a halhatatlanságé.

Az ifjak, kik e csodaszerű alakítást végigszemlélték, most tisztán tapasztalhatták magukon az «aristotelesi érzelmeket», melyekre az elmélet oktatta őket! Ez az Elektra végigvezette őket a félelem és szánalom összes fázisain, hogy azután lelkeikben a tragikai megtisztulással távozzanak ezen feledhetetlen előadásról. A fiúk majd szétszedték a színházat lelkeseidükben; Elektrának Orestes állítólagos hamvai fölött elzokogott szívetrázó keserve és az öcséje fölismérésén való tomboló örömjelenete után egy negyedóránál el nem állott a taps. A művésznő meg-

hatottságában alig győzte köszönetni az ifjúságnak túlárado ovációit. *Felekiné* gyűlölségben és erélyben hatalmas Klytemnestra volt, *Mihályfi* Orestes rövid szerepében is hatást tudott elérni, *Bakó* szépen mondta el a kocsiversenynek híres leírását. Az előadást *Kempf József* tanárnak, Homérosz avatott tolmácsának érdekes, lendületes felolvasása előzte meg. Nagyon tetszett ez az ifjúságnak; tanítványai babékoszorúval lepték meg a népszerű tanárt.

Rovargyűjtő, írta *Lejtényi* Sándor főgimn. tanár. Nélkülözhetetlen segédkönyv ez a középiskolai ifjúság számára, mely oly szeretettel foglalkozik a rovargyűjtés hasznos, tanulságos és szép gyakorlatával. E könyvecske megtanítja a diákokat az összes rovarrendek czélszerű gyűjtésére és tudományos elrendezésére. A szakban avatott szerző részletesen, élénk és kedves előadásban szól a rovarok elterjedéséről és tartózkodási helyéről, a gyűjtés idejéről, a gyűjtő felszereléséről, a rovarok vadászatairól, megöléséről és felszúrásáról, kipræparálásáról, tenyésztéséről és felneveléséről, a peték, álczák, bábok eltartásáról, a rovarok csomagolásáról és szállításáról, egyszerűen mindenről, a mi csak a szakba vághat. Részletesen jellemezi végül az összes rovarrendeket. A könyvecsket a Franklin-Társulat adta ki, megrendelhető 50 krajczárért szerkesztőségünkben; a ki öt példány árát beküldi, hatodikot kap ráadásul fáradsága jutalmául.

A hatodik ifjúsági színelőadás.

NEMZETI SZÍNHÁZ.

1899. május 10.

Szerda.

AZ EMBER TRAGÉDIÁJA.

Drámái költemény.

Írta: *Madách* Imre. Színre alkalmazta *Paulay* Ede.

Személyek:

Ádám	<i>Pálfi</i>	2. udvaronc	<i>Zilahi</i>
Éva	<i>P. Márkus E.</i>	3. " "	<i>Horevath</i>
Lucifer	<i>Gyenes</i>	4. " "	<i>Dezso</i>
Rafael	<i>Nagy Ibolya</i>	Tanítvány	<i>Mihályfi</i>
Gábor	<i>K. Gerő L.</i>	Marquis	<i>Császár</i>
Mihály	<i>Paulayné</i>	Arthur	<i>Mihályfi</i>
Földszelleme	<i>Bakó</i>	Elitelt	<i>Abonyi</i>
Rabszolga	<i>Náday F.</i>	Bábjátékos	<i>Latabár</i>
Kimon	<i>Gualik E.</i>	Nyegle	<i>Zilahi</i>
1. demagóg	<i>Vizvári</i>	Lovel	<i>Egressy</i>
2. " "	<i>Hetényi</i>	1. polgárlány	<i>Meszlényi A.</i>
Hippia	<i>Maróthy M.</i>	2. " "	<i>Ligeti J.</i>
Cluvia	<i>Meszlényi A.</i>	Tudós	<i>Bercsényi</i>
Péter apostol	<i>Ujházi</i>	Aggastyán	<i>Gabányi</i>
Helene	<i>K. Gerő L.</i>	Luther	<i>Abonyi</i>
Patriarcha	<i>Bakó</i>	Cassius	<i>Egressy</i>
Agg eretnek	<i>Bercsényi</i>	Plátó	<i>Kőrösmezei</i>
A császár	<i>Szigeti Imre</i>	Michelangelo	<i>Somló</i>
1. udvaronc	<i>Isánfi</i>	Eszkimó	<i>Náday B.</i>

Kezdeté fél háromkor.

AZ ISKOLA VILÁGÁBÓL.

Egy tanintézet jubileuma. Lélekemelő módon ülte meg fennállásának 25 éves fordulóját az *ujvidéki* kir. kath. főgimnázium, mely valósággal missziót teljesít a szerblakta alvidéken. Az ünnepség fényét a volt tanítványok is növelték közreműködésükkel. Május 3-ikán este 1/2 9 órakor fáklás menet vonult az intézet épülete elé, hol az *ujvidéki* daloskór hazafias dalokat énekelt; dr. Szlezák Lajos ügyvéd, a

főgimnázium volt tanítványa beszédet tartott, melyre dr. Platz Bonifác főigazgató ékes szavakban válaszolt. Másnap reggel az összes ifjúság a volt és jelenlegi tanárok, tanítványok és vendégek kíséretében a nagy templomba vonult, hol Kopper György apátplébános, az intézet volt tanára tartotta a hálaadó istentiszteletet. Dél előtt 10 órakor kezdődött az ünnepély az intézet dísztermében. A megnyitó beszédet Platz Bonifác főigazgató mondta, Jánky László tanár Parchetich Vincze tanárnak ünnepi ódját szavalta, Városvy Tivadar főgimn. igazgató előadta az intézet történetét, Mihalovits Endre temerini lelkész a volt tanítványok nevében beszélt, a berekesztő orációt Kovács József tartotta, ki már 25 esztendeje tanárkodik az intézetben. Végül este ízlésesen összeállított hangverseny volt, melynek szereplői tisztára a diákok sorából kerültek ki. Ennek folyamán előadták Varga Mátyas tanárnak «A nemtők szava» című fölöttébb poétikus drámai művét, melyben az iskola, vallás és a tudományok szerepelnek, mint allegorikus alakok.

Itáliai út. A budapesti ág. ev. főgimnázium sikerült kirándulást rendezett a husvéti szünidő alatt, melyen Rácz László főgimn. tanár vezetése alatt a gimnáziumi igazgatón kívül több tanár és 27 diák vett részt. Az útirány Fiumén, onnan tengeren Velenczén át Florenzbe vezetett volna, ha az előre nem látott hófúvások a Karszt hegységen átvezető vasutat járhatatlanná nem teszik. Így tehát a társaság vasúton folytatta útját Velenczéig, s onnan másfél napi tartózkodás után Florenzbe indult. A műremekekben gazdag város gyűjteményei bő alkalmat nyújtottak a kirándulóknek a képző művészetek tanulmányozására, s a kisebb kirándulások a város vidékének megismerésére. Egy napot a társaság Pisának szentelt. Vissza Velenczén, onnan hajón Fiumén át utazott a társaság és ismeretekben gazdagodva érkezett haza a fővárosba.

Eötvös sirjánál. A VII. ker. áll. főgimn. VIII. osztálya, mint minden évben, az idén is kirándult Ercsibe május 1-én és megkoszorúzta a nagy gondolkodónak, báró Eötvös Józsefnek sirját. A sirnál, melyet Lázár Béla dr., Szittnyai Elek, Held, Szemethy Béla, dr. Szigetváry Iván, Finály, Héber, Medveczky tanárok és az ifjak állották körül, Szittnyai tanár Eötvöst mint gondolkodót jellemezte és eszméit fejtegette; Szigeti Endre VIII. o. t. talpraesett beszédben mint szónokot dicsőítette; Berger Simon Eötvös «Bücsü»-ját szavalta. Ezután elénekelték a «Hymnus»-t. Azután vidám lakoma következett a szokásos pohárköszöntőkkel, melyek a tanárok és ifjak közötti szeretetet példálták.

Diákok football-versenye. E népszerű labdjáték nagy teret hódít ifjúságunk körében. Április 28-ikán a millennáris versenypályán a Markó-utcai főgimn. és a Kazinczy-utcai polgári iskola footballozó csapatai állottak szemben egymással. Nagyszámú közönség nézte a mérkőzést, melyben a polgári iskola ifjai győztek, 5 goallal 0-val szemben.

Nyelvészeti vitaközlések. Folyó évi 5-ik számunkban hírt adtunk a *csurgói* főgimnázium önképző-körében lefolyt nyelvészeti vitaközléséről és örömmel fejeztük ki a tárgyválasztáson. A *Nyelvőr* áprilisi füzetében közli e hírünket és hozzátesszi: «Magunk is örömmel látjuk önképzőkörünknek a nyelvtudomány iránt való érdeklődését. Hogy ez az érdeklődés megmaradjon, új, nézetünk szerint igen élvezetes és hasznos eljárást ajánlanánk. Időről-időre (mondjuk esztendőn át háromszor-négyszer) olvassanak föl az

önképzőkörben egy-egy népszerű értekezést a Magyar Nyelvőről, s a felolvasáshoz fűzzenek egy kis eszmecsere, vitatkozást. Nemcsak az újonnan megjelenő, hanem a régebben megjelent cikkekkel is lehet válogatni, s a tanár urak e célra bizonyosan szívesen kiadják a tanári könyvtárból a M. Nyelvőrnek régebbi kötetét. A figyelmes szerkesztőség mindjárt ajánl is vagy hatvan ilyen vita-gerjesztő cikket.

Önképzőköri tallózás. Pécsi főreáliskola, ápr. 16. Schlesinger Ferencz VII. o. t. «A lengyel szabadságharc emlékezte költészetünkben» cz. tanulmányát olvasta fel. — A *trencsényi* kir. kath. főgimnázium ifjúsága ápr. 15-ikén szépen sikerült hangversenyt rendezett alumneumának javára az «Arany Bárány» vendéglő nagytermében. Az énekkar magyar, olasz, finn és svéd népdalokat adott elő igen szépen; a zeneegylet pedig Wagner, Mozart és Verdi szerzeményeiből játszott részleteket. — *Zombori* főgimnázium, márczius 11-ikén. Elfogadták Weidinger Dezső VII. o. tan. értekezését a magyar zenéről és Schutz Lajos eredeti elbeszélését, a melynek címe: «Az anya». *Budapesti* I. ker. állami főgimnázium, április 9. Szabó Zoltán VI. oszt. tan. nagy gondalal kidolgozott relatiót adott elő Euripides «Iphigenia Taurisban» cz. tragédiájáról. A szavalóversenyen Kovács L. VII. o. tanuló vitte el az 1 arany díjat.

Gyászír. A csurgói ref. főgimn. V. osztályának egyik nagyreményű tanulója, Cziboch Lajos, mult hó 16-án, hosszú kínos szenvedés után a szülei háznál, Siklóson meghalt. Osztálytársai az elhunyt sírjára koszorút küldöttek. Béke hamvaira!

FEJTÖRŐ.

Rovatvezető: Csizsár József.

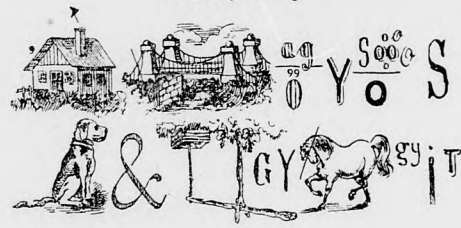
Számítási kérdés:

A természetes számsor ezer első számának mily nagy az összege?

Földrajzi kérdés:

Hogy nevezik Berberia hegyes feiföldjét? Az Atlanti óceántól kezdve számos párhuzamos láncokban a Sydrái öböl (Syrtsi major) délnyugat-északkeleti irányban húzódik.

Képrejtvény.

Megfejtési határidő 1899. május 11.

A 17. számban közölt fejtörő kérdések megfejtése:

Történelmi kérdés: Cajus Cassius Longinus. **Természettudományi kérdés:** Kontyvirág. **Képrejtvény:** Útvesztő.

Helyesen fejtették meg: Fábrián Gáspár, Hell Ferencz, Somossy László, Laban Antal, Laczko Géza, Buzáth Jenő, Steinschneider Ernő, Lányi Adolf, Kozelka József, Jankó Béla, Kinsky József, Hartmann Gaston lovag, Scherz Alfréd, Glósz Ödön, Grosz Gyula, Vadas Zoltán, Izsák Gyula, Tóth Elek, Puskás Endre, Koszorús Kálmán, Grünfeld Ferencz, Rodowicz Vilmos, Polnitzky Leó, Acs

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

Nagy István, Reichenfeld Rezső, Litsk Zoltán, Lechner Gedeon, Géczy Géza, Kokits Mihály, Paksy Ernő, Pethő Emil, Farkas Tivadar, Bergl György, Pártos Viktor, Rosenbaum Ernő, Antony Gyula, Kovács Dénes, Pethe Jenő, La Borda Jenő, Fejes István, Tille Gyula, Techet Károly, Lator László, Joannovits György, Wind Alajos, Erődi Tihamér, Névedi Botka Andor, Fiedler Kálmán, Miskolezy Gusztáv.

A kitűzött könyvjutalmat, Nordenskiöld: *Európa és Ázsia körülhajózása a Végén* cz. művet Jankó Béla főgimn. VI. o. tanuló nyerte el Nagyszombatban.

SZERKESZTŐI TELEFON.

Lapunk szerkesztője, dr. Rupp Kornél betegsége miatt orvosi rendelettel hosszabb időre minden szellemi munkától el van tiltva, azért addig, míg egészsége helyre áll, a lap szerkesztését az eddigi segéd-szerkesztő *Kemény Aladár* vette át, a ki már a múlt számot is szerkesztette. — Együttal tudatjuk, hogy a *szerkesztőség helyisége IV., Egyetem-u. 4. sz. alatt,* a kiadóhivatallal együtt van, míg a szerkesztő magánlakása I., Krisztina-körút 39. sz. a. van. Minden, a lapra vonatkozó levelezést tehát a *szerkesztőség* s ne a tanár úr címén tessék folytatni.

B. J. Ujvidék. A vegyész pályára a műegyetemen kell készülni. Tudósítását várjuk. — **Cz. L.** Léva. Sajnáljuk, hogy elevenen megírt referációját nem tehetjük közzé. Mért küldi be «post festa»? — **G. J.** Zalaegerszeg. A sakkjátékban *pattnak* azon helyzetet nevezzük, midőn pl. a fehér király, a nélkül, hogy fekete sakkot adott volna, nem mozdulhat helyéről, mert mindenütt *matth*ba lépne. Az utolsó húzás tehát a bekerítő. *Pattnállással* remis-vé, azaz döntetlenné válik a játék. — **Selmecz-bányai.** Szükkölködni *valamiben.* — **Scipio.** Küldje be. — **L. F.** Pápa. A kéredezett intézetben nincs görög-pótló tanfolyam. — **K. S.** Mezőtur. Eretségét kell tenni. — **K. J.** Brassó. Nyáron a Nemzeti Színház szünetel, így tehát ifjúsági előadásokat sem tarthat. — **H. J.** Tehet vizsgát, miután majd minden gimnáziumban vannak görög-pótló tárgyak tanítására képesített tanárok. — **Hensch** Arthur főgimn. VII. o. tanuló levelezésbe szeretne lépni egy nagyszabeny áll. főgimnáziumi kollégával. — **Cz. L.** Léva. Nagyon szívesen megtennők, de ha minden szavalatról megemlékeznénk, hát lapunkat elnyelné az iskolai hírek áradata. Kivételnek pedig nem lehet helye. — **S. Gy.** Arad. Ilyen «helyi-érdekű» kérdésre jobban meg tudnak felelni az ottaniak, mint mi. — **G. B.** Eperjes. 1. A összetéveszti a *pessimizmust* a *rosszakarattal*, pedig a kettőnek egymáshoz semmi köze nincsen. Pessimista az az ember, kinek sötét a világfelfogása, ki jövőbeli dolgoknál mindig a rosszabb eshetőségre gondol. Az a diák tehát, ki azt mondja osztálytársának: «Nem törődöm vele, hogy megbukol a maturán» — nem pessimista, hanem felebarátiatlan, szeretetlen, sőt rosszakaratu nyilatkozatot tett. 2. A *mulattatás* fogalma önként feltételezi, hogy valaki mulatásának más legyen az indítója, oka; tehát az mulattat, a ki beszél és az mulat, a kihez beszélnek. Maga a mulattató esetleg szörnyen ünhatja is magát, éppúgy, mint a színész, a ki gyakran fanyar egyéni kedvvel és vérző szívvel kacagtatja meg publikumát.

!!! Gyűjtők figyelmébe!!!

8149

«VILÁGPOSTA»

czím alatt érdekes tartalmu képeslevelezőlap és levélhelyegyság jelent meg.

Előfizetési ára egész évre 2 frt, félévre 1 frt.

A lap kiadóhivatala **Faludi Zsigmond** előnyösen ismert levélhelyegységében **VII., Erzsébet-körút 28. szám** alatt van.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középiskolai ifjusági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:	SZERKESZTI	FŐMUNKATÁRS:	SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
Negyed évre... 1 frt 20 kr.	DR. RUPP KORNÉL	GAAL MÓZES.	Budapest,
Fél évre... 2 frt 40 kr.	Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet	és könyvnyomda.	IV. ker., Egyetem-utca 4. szám.
Egész évre... 4 frt 80 kr.			Kéziratokat nem adunk vissza.
<i>Megjelenik minden vasárnap.</i>			

KENYÉR ÉS BECSÜLET.

Regény az ifjúság számára. 3

Irta Gaal Mózes. Illusztrálta Neogrady Antal.

Az úrfit még mindig ette a méreg, csak hogy mind lassabban ette, kezdett már a méreg is kifáradni. Helyette pedig az éhség ébredt fel benne.

Jó másfél óra telt el, mikor megszólalt:

— Add ide a czipót!

Jancsi felkelt, elővette a czipót, s letette a földre, éppen arra a helyre, hova az úri ledobta.

— Itt van a czipó!

— A kezembe add!

— Már egyszer a kezébe adtam.

— Parancsolom!

Jancsi esendesen oda fordult Ákos úrfihoz, s ugyancsak esendes hangon így szólott hozzá:

— Hallja, ha maga még egyszer így mondja ki ezt a szót, én magát úgy megverem, hogy kanállal vakarják fel a földről. Ott a czipója, vegye fel, egye meg, ha éhes, nekem pedig többé ne parancsolgasson.

— Te a szolgám vagy!

— De nem kutyája, hallja-e úri fickó! — kiáltott reá Jancsi s megragadva Ákos úrfit a gallérijánál fogva, kiemelte az ágyból, oda vitte a czipóhoz, lenyomta a földre, s még egyszer mondá:

— Itt a czipója, egye meg, ha éhes!

Azzal rá sem nézett többet, vette a kalapját s kifelé indult.

— Hova mész, Jancsi? — kérdé az úrfi csaknem reszketve.

— A rektor-professzor úrhoz?

— Panaszra?

— Nem. Másnak akarok a szolgálja lenni.

Ákos úrfi felugrott, az ajtóhoz rohant, neki szegezte a hátát, s könyörögni kezdett:

— Maradj nálam!... Maradj nálam! Te is tegezz, többé nem bántalak meg... ezentúl szeretni foglak... eddig is szerettelek... Erősebb vagy, mint én, és jobb vagy mint én...

Jancsi leült az asztal mellé, s hallgatott, a kalapját is letette.

Ákos hátulról átkarolta a nyakát és sírni kezdett, hevesen zokogni:

— Ne haragudjál... reám!... Ne haragudjál!

Jancsi megsajnálta, kezét megszorítva azt mondta neki:

— Ne sírj, ... nem haragszom.

Mikor Kalapács úr haza jött, Ákos úrfit az asztalnál találta, írta a latin fordítást.

Az ütött-kopott ruhájú kis szolga becsülettel végezte tovább a dolgát. Kalapács úrnak nem lehetett ellene semmi panasza, sőt annyira meg volt vele elégedve, hogy tél derekán neki ajánlódkozta a bárányszőr sapkáját, mely a fiúnak egy kicsit nagy volt, de legalább a fülét is betakarta. Keztyűt is adott volna neki szívesen, de keztyűje Kalapács úrnak sem volt. Különben mire való is a diáknak a keztyű? Mikor hólabdával viaskodnak, a keztyű nagyon alkalmatlan. Súlyom Jancsi nem ismerte a keztyűt, nem ismerte még a téli kabátot sem.

Úgy látszik, hogy a jó Istennek különös gondja van az olyan fiúkra, a kiknek télen nincs kabátjuk. Frissebben járnak, szaladgálnak, jól felmelegsznek, soha még csak náthájuk sincsen.

Karácsonykor egy solymosi szekeres egy zsákot hozott Jancsinak Kornóczról. Valami elemózsia volt benne, az édes anyja küldötte. Az édes anyja